

Projektredovisning

Projektägare: Hela Sverige ska Leva X-ing Gävleborg.

Projektområde: Gävleborgs län

Projekttid: 2020-09-01 till 2022-12-31

Projektfinansiering: Energimyndighetens utlysning "Arbeta med förankring, lokalt mervärde och kunskapsinsatser kring förnybar elproduktion på lokal och regional nivå".

Projektamn: I Med och Motvind- en plats där vindparker och lokalsamhälle möts i Gävleborgs län.
Förkortat IMM i detta dokument.

Projektledare: Jenny Breslin 070-6006796 vindkraft.gavleborg@helasverige.se

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning och resultat

1.1 Sammanfattning

1.2 Resultat måluppfyllelse

1.3 Resultat ekonomi

2 Syfte med projektet

3 Målgrupper

4 Samverkanspartners och nätverkande

5 Arbetsmetod

5.1 Personal och styrning

5.2 Arbetsmoment

5.3 Horisontella kriterier

5.4 Arbetsmetod i praktiken

6 Måluppfyllelse

6.1 (Mål A) En enkel informationsfolder tas fram.

6.2 (Mål B) Kontakt med de bygder där det idag finns en vindkraftsetablering.

6.3 (Mål C) Enkel mall för process för ökad delaktighet.

6.4 (Mål D) Kontakt med samtliga bygder där det planeras för vindkraftsetablering.

6.5 (Mål E) Dialog med kommunledning.

6.6 (Mål F) Två nätverkskonferenser anordnas.

6.7 (Mål G) Arbetsförmedlingar och kommunala studie och yrkesvägledare uppvaktas.

6.8 (Mål H) Underlätta för lokala entreprenörer.

6.9 (Mål I) Minskat behov av överklaganden.

6.10 (Mål J) En hemsida skapas för att samla och sprida information.

7 Bilagor

1 Sammanfattning och resultat

1.1 Sammanfattning

De ökade klimatambitionerna och energibehovet driver sedan några år på byggandet av vindkraftsverk. Konflikter uppstår allt oftare kring naturresurser, påverkan och behov. Vindkraft har påverkan på närområdet och närboende, och mängden kommunala avslagsbeslut har ökat. Samtidigt är frågor som markanvändning, resurser, arbetstillfällen och möjlighet att utveckla lokalsamhället livsavgörande för landsbygdsbefolkningen. Dessutom debatteras vindkraften och dess bidrag till klimatomställningen allt oftare. Alla dessa frågor ingår i de motstående intressen som låg bakom startandet av projektet I Med och Motvind. Projektägarens medlemsbas utgörs av landsbygdsbaserade föreningar och organisationer där denna utveckling varit tydlig de senaste åren. Ett antal brister identifierades och problemformulerades. Det saknades bland annat en neutral samtalspart, ett utpekat dialoguppdrag, grundkunskap hos de flesta parter om antingen vindkraften eller lokala behov och ofta båda, förtroende och förståelse som grund för dialog, anpassade verktyg för dialog och resurser att förändra situationen. Detta behov skapades för att fylla dessa behov, och för att under projektets gång identifiera och anpassa arbetet utifrån målgruppernas behov.

Stort fokus har lagts på projektägaren och projektets inställning att inte ta ställning för eller mot vindkraft generellt som lösning på problemen, samt att inte ta ställning för eller mot specifika vindparker då berörd lokalbefolkning bör ha det avgörandet själva. Det har krävts avsevärt arbete att upprätthålla detta och huruvida projektet lyckats vara neutralt har varje bygd fått avgöra efter kontakt och dialog.

Projektet har heller haft som mål att fler eller färre vindkraftverk ska byggas, men att genom bland annat dialogprocesser ge bättre underlag för ställningstagande och beslut hos samtliga parter.

Då projekttiden har sammanfallit med Covid -19 restriktioner finns resultatmässigt färre fysiska möten, processer, utbildningar och nätverkskonferenser än vad målsättningen angett.

Agenda 2030 målen som vindkraften ingår i är i många avseenden till synes motstående, men måste samverka för att kunna uppfyllas. Projektet har identifierat 10 aktuella målområden.

En allmän slutsats projektet kan dra är att vindkraften precis som befarat är en enormt stor komplex fråga som berör alltifrån människors privata svär och boendemiljö, lokal naturpåverkan, klimatomställningen, makt och markanvändning, nationell kontroll över naturresursen, förtroende mellan grupper och instanser, energitillgången för industri och samhälle, kommunikation samt utveckling av lokalsamhället i landsbygd. Samtidigt upplever stora delar av de målgrupper projektet har kommit i kontakt med att det saknas både heltäckande styrning, sammanhållen struktur, regleringar och gemensam bild av vart frågan om naturresursuttag i form av vindkraft är på väg nationellt, regionalt och lokalt.

1.2 Resultat måluppfyllelse

Av 10 mätbara mål har projektet helt uppnått fem stycken mål, delvis uppnått fyra mål och inte uppnått ett mål.

Projektet har uppnått målen

- Att arrangera länskonferens kring vindkraft
- Att ta fram en processmall för dialogmöten i bygder
- Att skapa en varaktigt hållbar hemsida för information och spridning
- Att ta fram en anpassad informationsfolder
- Att erbjuda länets kommunledning information och dialog kring lokal delaktighet

Projektet har delvis uppnått målen

- Att med erbjudande om processtöd komma i kontakt med samtliga bygder med i närområdet planerad vindkraft
- Att med avsikt att ta del av erfarenheter komma i kontakt med samtliga bygder med befintlig vindkraft i närområdet
- Att underlätta för lokala entreprenörer att delta i upphandlingar
- Att minska behovet av överklagan

Projektet har inte uppnått målet

Att skapa fler arbetstillfällen inom energinäringen genom att uppvakta länets Arbetsförmedlingar och Studie och Yrkesvägledare.

1.3 Resultat ekonomi

Projektet redovisar ett överskott på 31.689kr av en budget på 1.963.111kr.

Störst påverkan på kostnadsbudgeten har Covid -19 restriktionerna haft, där kostnader kopplade till resor och möten med mera inte har kunnat förbrukas som planerat. Omfördelning av kostnader inom projektet har skett för att med alternativa medel och metoder uppnå uppsatta mål, som till exempel inköp av teknik för distansmöten och förlängning av medarbetartjänst.

Efter identifierat ökat behov och ändrade förutsättningar har medel för arvodering av projektekonom tillkommit, vilket har finansierats inom befintlig budget.

2 Syfte med projektet

Projektet har avsett arbeta inom utlysningens samtliga tre inriktningar:

- *Lokal och regional nytta av förnybar elproduktion genom
- *Samverkan och utredningar kring samexistens mellan förnybar elproduktion och andra intressen
- *Kunskapshöjande insatser

Syftet har varit att erbjuda en neutral part för att främja faktabaserad information, skapa mötesplatser och dialog för alla parter inblandade i länets vindkraftsetableringar, så att beslut och uppfattningar föregås av tydlighet kring varje parks unika förutsättningar. Uppfattningen att främjandet av dialog och transparens motverkar onödiga konflikter där etableringar har motstående intressen har varit vägledande. Visionen har varit att en beslutad vindkraftsetablering ska ha lokal acceptans och ses som en möjlighet för bygden både under byggtid och produktionstid, samtidigt som en park med olämplig placering avstyrs på faktabaserade grunder. Efter projektets slut var ambitionen att det i länet finns naturliga nätverk, högre kunskapsnivå och medvetenhet kring möjligheter och problem, upplevelse av delaktighet hos närboende, en mall för processmetodik och en informationsfolder som lättillgängligt stöd för alla parter, dessutom fler arbetstillfällen inom vindkraftsektorn i länet samt större ekonomisk nytta hos lokala entreprenörer av de vindparker som väl etableras.

Projektet syfte har varit att bidra till:

- starkare landsbygder i länet
- ökad upplevd delaktighet hos lokalbefolkningen
- ökad förståelse och ökat kunskap om vindkraft, tillståndsprocesser och konsekvenser hos samtliga huvudmålgrupper kring parkernas enskilda unika förutsättningar
- kortare projekteringstider oavsett slutgiltigt beslut
- ökat antal kontrakterade lokala/regionala underentreprenörer och arbetstillfällen
- uppmärksamhet kring nyttjandet av naturresurser, energibehov och effekter.
- förutsättningar för Agenda 2030 måluppfyllelse kring klimat, natur, demokrati och utveckling.

3 Målgrupper

- Huvudmålgrupp: organisationens drygt 200 medlemsföreningar samt övriga lokala grupper och innevånare i länet.
- Kommunala tjänstemän och politiker i samtliga 10 kommuner i länet
- Vindkraftsbolag och huvudentreprenörer
- Lokala / regionala företag
- Övriga regionala medlemsföreningar och andra regionalt baserade organisationer med intresse av vindparker.

4 Samverkanspartners och nätverkande

Samverkan med Region Gävleborg har gjorts genom regelbundet deltagande i nätverket Arena Elkrafts träffar kring energiförsörjning, elnätsdragningar och samrådshantering.

Samverkan med Länsstyrelsen Gävleborg har skett genom referensgruppsdeltagande och deltagande som föreläsare i projektets seminarier.

Samverkan med Vindkraftcentrum har skett genom rollen som projektkontor för utlysningen och del i referensgruppen.

Samverkan med Riksorganisationen Hela Sverige ska leva har skett genom det nationella kansliet, genom projektpresentation och kunskapsspridning vid flera i nätverket Halva Sverige länssamverkan norr, genom samverkan med Hela Sverige Dalarna samt genom kunskapsspridning i det nationella interna nätverket kallat Temagrupp Energi och vindbruk.

Samverkan med andra närliggande projekt inom samma utlysning genom deltagande i Energimyndighetens träffar samt deltagande i andra projekts aktiviteter och arbete.

Projektet har deltagit i vårmötet/forskardagarna som Arbets- och miljömedicin på Uppsala Universitet arrangerade, som inbjuden talare under temat bullerstörning och människors påverkan av vindkraftsetableringar.

Projektet har deltagit i Naturskyddsföreningens regionala konferens 2021 med presentation av projektet och erfarenheter kring naturhänsyn, befolkningens upplevelser och motstående intressen.

Projektet har deltagit i Lokalekonomidagarna i Uppsala 2022 med ett seminarium om erfarenheter av delaktighet och lokal nytta samt påverkan hos lokalbefolkningen vid vindkraftsetableringar.

Projektet har genom en intervju deltagit i en forskningsstudie med flera lärosäten ledd av University of Exeter vid namn MISTRA Electrification: Energy Transitions in Sweden.

Projektet har deltagit genom att leda ett seminarium om vindkraft och delaktighet vid Hela Sverige ska levas stora återkommande arrangemang Landsbygdsriksdagen, som hölls i Jönköping 2022.

Projektet har presenterats i ett flerårigt europeiskt utbytes och samverkansprojekt som projektägaren är del av, vid namn Green Initiatives In Rural Areas som handlar om omställningsinitiativ på landsbygder i 6 länder och är finansierat av Erasmus +.

Projektet har kontinuerligt presenterats på den projektägande organisationens aktiviteter såsom års och höstmöten både regionalt och nationellt, med deltagare från olika medlemsförbund, föreningar och samverkanspartners.

Projektet har kontinuerligt sökt kontakt och dialog med för olika etableringar aktuella vindkraftsbolag, vindkraftsbranchen generellt samt organiserade vindkraftsmotståndsgupper för att på bästa sätt kunna förstå, bistå och inhämta mer kunskap om utveckling, sakfrågor och uppfattningar.

5 Arbetsmetod

5.1 Personal och styrning

Projektet har haft en projektledare anställd på 75% under hela projekttiden, samt en projektmedarbetare på 50% under delar av projekttiden.

Hela Sverige ska leva X-ing Gävleborgs styrelse har varit styrgrupp för projektet.

En referensgrupp har funnits med representanter från en bygdeförening från länet, projektägaren, Länsstyrelsen Gävleborg samt projektkontoret Vindkraftscentrum.

5.2 Arbetsmoment

Arbetet har indelats i tre övergripande moment

*Uppsökande verksamhet och processtöd till lokalsamhället

Genomförs inom målen C, D, H

*Kunskapspridning och aktivt nätverksdeltagande/skapande

Genomförs inom målen A, B, E, F, G, I, J

*Utvärdering, avslut och hållbarhet för resultatet

Genomförs inom målen A, H, J

5.3 Horisontella kriterier

Projektet planerade att använda främst fysiska möten och digitala möten som komplement, men Covid-19 har ändrat balansen till färre fysiska möten.

Hela Sverige ska leva har fyra grundkriterier som ska genomsyra hela organisationen från nationell till lokal nivå. Genom dem ingår det i detta projekt att arbeta demokratiskt och främja demokrati på alla nivåer, sträva efter mångfald i alla strukturer, arbete med omställning till ett hållbart samhälle och att främja jämställdhet. Läs mer på [Helasverige.se](https://helasverige.se).

Agenda 2030 mål som omfattas av projektet är nr 4,5,7,8,9,10,11,13,15 och 16.

5.4 Arbetsmetod i praktiken

Projektet har utformats som medvetet brett och omfattat många olika delar kopplade till vindkraft och delaktighet. Detta har gett en bred bas att arbeta från och breda möjligheter att samverka och skapa nätverk i olika frågeställningar utifrån behov och möjligheter.

Projektet har varit inriktat på fältarbete och ett lärande genom görande ute hos den huvudsakliga målgruppen. Det har formulerats som att projektet erbjuder en servicetjänst som kan anpassas utifrån behov och en neutral dialogpart och processledande funktion. Projektet har tydligt positionerat sig som icke ställningstagande vad gäller vindkraft i sig eller etablering av specifika parker i samröre med samtliga målgrupper och övrig kommunikation.

Fysiska möten och samtal på individnivå har varit projektets huvudlinje. Samtal, möten och besök planerades ske vid tillfällena och tider som passar huvudmålgruppen av innevånare och föreningsliv, vilket oftast är kvällar och helger. Projektet har även haft hög ambition att ha hög tillgänglighet via telefon eller epost. För övriga målgrupper beräknades fysiska eller digitala möten på kontorstid passa bättre. Då länet har stora avstånd har telefonkontakter och digitala möten funnits med som alternativ.

6 Måluppfyllelse

6.1 (Mål A) En enkel informationsfolder tas fram.

Syftet var att stärka lokalsamhällets möjlighet till delaktighet och kunskap genom en enkel folder med grundläggande fakta. Foldern var menad att användas av alla tex lokala grupper, tjänstepersoner, beslutsfattare och andra.

Möter programmets mål om god kompetens, fakta och aktuell kunskap.

Resultat: Under genomgång av tillgängliga källor och tidigare framtaget kunskapsspridande material i kombination med genomförda möten med innevånare och bygder har detta mål justerats till att helt avstå att ta fram en folder som planerat.

Det stod helt klart att mycket information redan finns i olika variationer från olika källor och med hög tillgänglighet för de som vill söka dem, nästan uteslutande på internet. Informationen är helt naturligt påverkad av avsändarens agenda och inställning. Avgörande för den information som sökaren får blir då redan tidigare inhämtad information och kunskap samt ställningstagande, något som dessutom påverkas ytterligare av sökmotorer och algoritmer. Viktiga faktorer för att ta till sig information är avsändaren och dennes trovärdighet i förhållande till den egna uppfattningen, möjlighet att diskutera kring frågorna tillsammans med andra liksom intresse för och grundkunskap i frågan. Värt att notera är att få av de som projektet kommit i kontakt med uppger att Energimyndigheten eller Naturvårdsverket är naturliga första källor trots det tydliga uppdraget. Resultatet är att informationen om gällande föreskrifter och beslutsgrundande fakta kring påverkan inte når fram till dem den berör.

För att nå målet om kunskapsspridning har istället en digital presentation använts med en grundläggande kunskaps del, en del kring hur lokal delaktighet kan organiseras och en del som är anpassad utifrån aktuell bygds situation vad gäller vindkraft, projektör och fas i processen. Informationen som ges syftar till att höja engagemanget i frågan generellt och

uppmuntra fortsatt kunskapssökande och källkritik. Dessutom uppmuntras i materialet öppna dialoger och lyhördhet för andras infallsvinklar då ämnet är komplext och ofta konfliktfyllt. Denna bas har kunnat användas till presentationer för bygder utan aktuella projekt, till del av presentation för beslutsfattare och även i andra sammanhang och presentationer. En erfarenhet är att frågeställningar och aktuella ämnen ändras över tid, så att frågor som tidigt i projektet hade en självklar plats som tex betongfundamentens naturpåverkan i slutet av projekttiden helt ersatts av frågor kring mikroplaster i vingblad. Materialet har därför varit föremål för konstant översyn, och bygdernas egna önskefrågor har fått styra diskussionen på plats. Efter varje möte tas relevanta delar med inför nästa möte. Då materialet bygger på delaktighet, dialog och kontext kring varje enskild frågeställning tillsammans med ett för stunden överenskommet förtroende är det inte anpassat till att sprida enbart som informationstext.

6.2 (Mål B) Kontakt med de bygder där det idag finns en vindkraftsetablering.

Projektet har haft en målsättning att alla bygder med befintlig vindkraft ska ha kontaktats med erbjudande om ett personligt eller digitalt besök med dialog kring effekter i bygden. Möter programmets mål om väl förankrad förnybar elproduktion samt mål om god kompetens, fakta och aktuell kunskap.

Resultat:

Med breda inbjudningar och uppsökande verksamhet har projektet sökt kontakt med de bygder som ligger i närheten av befintlig vindkraft. Endast ett fåtal bygder har visat intresse för vidare kontakt och besök. De erfarenheter som kunnat göras har gjorts genom individuella kontakter och samtal i olika sammanhang med boende i bygder i närheten av etablerad vindkraft. Projektledningen uppfattar det som att boende i låg grad ser det som behövt och eller meningsfullt att avsätta tid för att diskutera frågan efter att parken har byggts.

I bygder där det förekommer tex ljudstörningar finns dock ett förstäligt högre engagemang i delar av befolkningen, men också en större misstro till att projektets dialogform ska kunna uppnå önskad effekt- att vindkraften avlägsnas.

Under hösten 2022 skickades en enkät ut till medlemsföreningar i länet där svars alternativ fanns för boende i närheten av befintlig vindkraft.

Parkernas placering, storlek, namn på närliggande bygder, föreningar och andra fakta sammanställs i ett parkregister med uppgifter från bla Vindbrukskollens databas.

Antal bygder med befintlig vindkraft som på olika vis varit i kontakt med projektet: 6.

Ramsjö, Östavall, Järvsö, Fågelsjö, Tönsen, Kallmyr.

6.3 (Mål C) Enkel mall för process för ökad delaktighet.

Mallens syfte var att handleda en bygd genom flera steg i en egen process med öppna möten, dialog internt, informationsinhämtning, grundkunskap och diskussion kring de viktiga frågeställningar som berör vindkraften.

Möter programmets mål om väl förankrad förnybar elproduktion.

Resultat:

I inledningen av arbetet genomfördes en genomgång av tillgängliga redan framtagna dialogmodeller och metodiker, vilka jämförts med de erfarenheter projektägaren har som samordnande organ för lokalt delaktighetsarbete och kännedom om målgruppen. Detta gav bakgrunden till en målgruppsanpassad modell med 8 steg med fokus på enkel presentation och enkelt genomförande för att verka inspirerande och passa alla bygder. Då projektet har haft en inriktning på praktiskt genomförande och ett lärande arbetssätt har denna process presenterats för och tagit intryck av de bygder som besökts redan från start.

Projektets vision och processmetodik för lokal delaktighet har spridits till grannlandet Dalarna inom organisationen Hela Sverige ska leva. Där har det testats som en mindre pilot i några bygder inom Länsstyrelsen Dalarnas projekt Innovationsnod Vindkraft Dalarna som avslutades vid årsskiftet 2022. "Genom samarbete med bygdeutvecklingsorganisationen Hela Sverige Dalarna har projektet även byggt upp en funktion som ger lokalbefolkningen möjlighet att diskutera vindkraft med en oberoende part och få information om rättigheter och möjligheter i samband med vindkraftsetableringar."

Då Covid-19 i stor utsträckning hindrat projektet från att vara ute och hålla möten i önskad grad har utformandet av processen dock tagit längre tid än planerat och inte erhållit lika stort underlag som önskat eller kunnat följa en bygd genom processen på önskat sätt. Den kan av den anledningen inte anses helt beprövad och har ej heller presenterats i paketerad form under projekttiden. En önskad fortsättning är att processen vidareutvecklas till att omfatta alla delar, såsom ökad lokal delaktighet i kommunala översiktsplaner, vägledning i juridik och domstolshantering vid överklaganden samt vid godkänd park även stöd till bygdemedelshantering och främjande av lokala arbetstillfällen. Ytterligare en aspekt är de långa hanteringstiderna för vindkraft, vilket gör att en bygd som avser följa processmallen hela processen igenom och önskar stöd bara är i början av en många år lång resa.

6.4 (Mål D) Kontakt med samtliga bygder där det planeras för vindkraftsetablering.

Målet var att bygder med aktualiserad vindkraftsetablering skulle erbjudas ett arrangerat öppet dialogmöte med allmän information och diskussion om vindkraft och aktuell park, samt erbjudas fortsatt processarbete kring parkens effekter och förutsättningar vid ytterligare möten.

Möter programmets mål om väl förankrad förnybar elproduktion, mål om god kompetens, fakta och aktuell information samt mål om mervärde till lokalsamhället.

Resultat

Arbetet med att hitta och etablera kontakt med avsikt att kunna arrangera fysiska möten har varit mycket påverkat av Covid -19 pandemin, både genom restriktioner och allmän avhållsamhet och ändrade beteenden. Tidsåtgången att etablera kontakt, uppnå samförstånd och intresse samt hitta lämpliga tidpunkter med utgångspunkt i bygdens behov har varit omfattande.

Vid genomförda dialogmöten har processmallen använts och kontinuerligt utvecklats.

Vid genomförda dialogmöten har den digitala presentationen justerats utifrån berörd bygd och använts vid mötet.

Antalet fysiska och eller digitala besök i bygderna har varierat men oftast en till två. En bygd sticker ut med totalt 9 besök men har å andra sidan 11 parker i olika fas i sitt närområde.

I två bygder har projektet arrangerat "drop in" träffar på det lokala biblioteket.

Vid tre tillfällen har projektet varit närvarande vid samråd arrangerade av projektörer.

Under hösten 2022 skickades en enkät ut till medlemsföreningar i länet där svarsalternativ fanns för boende i närheten av planerad vindkraft.

Parkernas placering, storlek, namn på närliggande bygder, föreningar och andra fakta har sammanställts i ett parkregister med uppgifter från bla Vindbrukskollens databas.

Antal bygder i allmän kontakt med projektet: 13

Kårböle, Ramsjö, Stocksbo/Vattan/Lövåker, Björkberg, Östavall, Österfärnebo, Hästbo, Horndal, Tönsen, Svågadal, Hamrådebygden, Los, Svabensverk.

Antal genomförda dialogmöten: 6

Björkberg, Ramsjö, Horndal, Östavall, Österfärnebo, Långviken.

Ytterligare ett möte genomfört i Dalarnas regi.

Övriga möten : 8

Stråtjärä/Söderhamn, Utomskogen, Gåda, Hästbo, Österfärnebo, Östavall, Ramsjö, Stocksbo/Vattan/Lövåker.

I samband med det lokala arbetet har projektet haft kontakt med 9 bolag med intresse av att bygga vindkraft.

Erfarenheter från möten med bygderna

Bygdens lokala organisering, befintliga föreningsstrukturer och enskildas kompetenser och engagemang påverkar den lokala delaktigheten och kan påverka det slutgiltiga beslutet samt möjligheten till återbäring och lokala arbetstillfällen vid godkänd byggnation. Detta gör vindkraftsutbyggnaden mycket ojämlig över landet i IMM projektets tolkning. Enskilda individers engagemang, ställningstagande och angreppssätt får stor effekt, men stor risk är att fokus läggs på just enskilda, oavsett åsikt, och övriga mindre engagerade boendens upplevelser förbises. En bra befintlig officiell eller inofficiell organisering och vana att i samgående diskutera och lösa problem är bättre rustad från början. Å andra sidan kan en vindkraftsprocess vara just det som blir grunden i ett ökat lokalt engagemang. En bredare uppslutning och förutsättningar för respektfull dialog är fördelaktigt för att hög delaktighet ska kunna uppnås.

Vindkraftsprojekt påverkar ofta mer än en bygd. Beroende på om samverkan mellan grannbygder funnits tidigare eller ej, eller ens är önskat blir samverkan mycket olika obefintlig eller blomstrande. Detta kan få stor påverkan både under samråd/ansökansprocessen men också om vindkraften i slutändan blir godkänd, byggs och någon form av ersättning ska fördelas i samförstånd och god grannsämja.

Övriga parter agerande har avgörande betydelse. Störst betydelse har projektörens samrådshandling och dialogresurser, ställningstagande till och utformning av frivillig avsättning av återbäring, viljan att ha lokal närvaro och allmän utformningen av projektområde i förhållande till boende och närmiljö. De tidigare erfarenheterna av

kommunala demokrati och beslutsprocesser har avgörande betydelse för förtroendet i bygden, och kommunala processer avgör också hur stort manöverutrymme och möjlighet till engagemang som en bygd har. Nationella beslutsfattare har också en stor påverkan genom den allmänna energipolitiken, regelverk kring den enligt projektet nödvändiga återbäringen samt riktlinjer för vindkraftsutbyggnaden i landet.

6.5 (Mål E) Dialog med kommunledningar.

Samtliga 10 kommuners kommunstyrelser i länet planerades få erbjudande om fördjupat samarbete kring processer, kunskap och hur lokalsamhället görs delaktiga.

Möter programmets mål om god kompetens, fakta och aktuell kunskap samt mål om väl förankrad förnybar elproduktion.

Resultat:

Under stora delar av projekttiden har kommunledningarna varit upptagna med Covid- 19 hantering, och att skapa utrymme för en helt ny arena i en ofta kontroversiell fråga har varit svårt.

Valåret 2022 påverkade arbetet genom att vindkraftsfrågan blev än mer aktuell och polariserad samtidigt som politikerna blev mer upptagna, vilket försvårade möjligheten att hitta fungerande samtalsarenor och dialogmöjligheter.

Som alternativt arbetsätt arrangerades två tillfällen av webinarier för beslutsfattare. Dessa har spelats in och går att se i efterhand. I innehållet presenterades bla energiläget i länet, naturpåverkan, lokalbefolkningens perspektiv och lokala arbetstillfällen.

Länets politiker blev inbjudna till projektets vindkraftskonferens och kunde delta fysiskt och digitalt samt se inspelningen i efterhand.

Två olika politiska partier på regional nivå och ett parti i ett angränsande län har kontaktat projektet med önskan om föreläsning om vindkraft, lokal delaktighet och lokalbefolkningens perspektiv. Dessa har genomförts digitalt, med frågor och diskussion kring olika förhållningssätt och behovsperspektiv.

Projektet ser stort behov av fortsatt information, utbildning och samverkansinitiativ riktat mot beslutsfattare, samt att dessa i större grad deltar i lokala sammanhang och dialoger för att få rätt förutsättningar inför beslut. I debatter och inför beslut har projektet uppmärksammat att argument används, både för och emot vindkraft, som helt eller delvis inte är överensstämmande med fakta, vilket är oroande.

6.6 (Mål F) Två nätverkskonferenser anordnas.

Två fysiska konferenser planerades under projekttiden riktade till samtliga intressenter såsom bygder, myndigheter, kommuner och entreprenörer i samarbete med projektets samarbetspartners. Målet var att med detta skapa flera mötesarenor och nätverk för ämnet.

Möter programmets mål om god kompetens, fakta och aktuell kunskap.

Resultat

Även detta mål har påverkats starkt av Covid-19 restriktioner. I stället för två konferenser genomfördes endast en mera omfattande i slutet av projektet, i Ockelbo i november 2022. Konferensen var ett helgdagsarrangemang och genomfördes som en hybridkonferens, med möjlighet till både fysiskt deltagande på plats och via webben via en digital konferenstjänst.

Under hösten genomfördes en mindre enkät om uppfattningen om vindkraft bland projektägarens medlemmar och resultatet presenterades på konferensen.

Programmet innehöll tio programpunkter och finns inspelad att se på projektets youtubekanal samt refererad till i projektägarens bilagda medlemstidning.

6.7 (Mål G) Arbetsförmedlingar och kommunala studie och yrkesvägledare uppvaktas.

Målet var att dessa grupper genom uppsökande arbete skulle uppmuntras att sprida vidare möjligheten att studera till och arbeta i länet inom de bristyrken som finns i sektorn.

Möter programmets mål om mervärde till lokalsamhället.

Resultat Detta mål har inte uppfyllts såsom planerat, då det under arbetets gång har visat sig att övriga målområden har långt större effekt på det övergripande målet och blivit högre prioriterade.

När frågor om arbete som tex vindkraftstekniker kommit upp har projektet hänvisat till informationen på Vindkraftscentrums hemsida med kontakter och material.

6.8 (Mål H) Underlätta för lokala entreprenörer.

Projektet har haft som mål att uppmuntra lokala entreprenörer att delta i upphandlingar själv eller i samverkan med andra vid vindkraftsetableringar i länet. Till detta har olika plattformar och verktyg kunnat rekommenderas för att lättare koppla entreprenörer till upphandlare. Projektet har även planerat för eventuella behov av kontakt med de kommunala näringslivsorganisationerna. En enkät planerades för att mäta effekten där minst hälften av företagen i tre utvalda kommuner upplevde en ökad andel upphandlingar.

Möter programmets mål om mervärde till lokalsamhället.

Resultat

I genomförda dialogmöten och samråd har frågan om lokala upphandlingar och arbetstillfällen tagits upp, och även blivit aktualiserad av lokala företagare på orten. Då Vindkraftscentrum har tillhandahållit information och företagsstöd i stor omfattning har projektet riktat in sig på att vidarebefordra frågor och stödbehov till denna organisation.

I en försökskommun har två webinarier genomförts för företagare då Covid -19 hindrade fysiska möten. Resultatet visar liksom tidigare erfarenheter på att et är svårt att skapa engagemang lokalt och kräver mycket direktkontakt och uppsökande arbete. En erfarenhet är att målgruppen lokala företagare är i olika grad rustad att växla om och upp till att bli leverantör till storskalig service och entreprenadkrävande industri.

Frågan har även varit en del av webinarier för beslutsfattare och presenterats under vindkraftskonferensen.

Planerad enkät hos flera företagare är inte genomförd då den omfattningen av kontinuerlig kontakt inte kunnat upprättas under projekttiden.

Erfarenheterna är att lokala och regionala arbetstillfällen är en oerhört viktig del hos samtliga grupper och oavsett åsikt om vindkraft. Det råder dock stor variation i allmänhetens, lokala företagares och beslutsfattares uppfattningar om hur mycket arbetstillfällen som kan tillkomma i en vindkraftsetablering och vad som kan och behöver göras för att uppnå mål om fler arbetstillfällen.

Projektet har dragit slutsatsen att det var ett felaktig inriktning att både verka som neutralt stöd i tidigt skede hos befolkning och bygder samtidigt som ett stöd för lokala företag inför byggnation. Det fristående ställningstagandet och projektets förtroende som neutral part påverkas i alltför stor grad av en företagsinriktning som är aktuell först efter ett godkänt tillstånd och en förhoppningsvis lokalt accepterad etablering. Funktioner som till exempel vindkraftsansvarig tjänsteperson hos kommuner kan vara affekterade av samma problematik om denne finns placerad i näringslivsorganisationen.

6.9 (Mål I) Minskat behov av överklaganden.

Närmare dialog, mer delaktighet, tidigare och tydligare ställningstaganden i lokalsamhället ger bättre underlag och indikationer om vilka projekt som kan gå vidare. Med större acceptans för de parker som går vidare i process och ansökan minskas behovet av överklaganden.

Möter programmets mål om väl förankrad förnybar elproduktion.

Resultat

Då det under projekttiden inte funnits någon samråds/ansökningsprocess där IMM varit inblandad som nått så långt som till möjligt överklagande går det inte att mäta om målet uppnåtts.

En önskan hos projektledningen finns att genomföra mer omfattande studier inom just lokalbefolkningens uppfattning om projektets intentioner kring minskat behov av överklagan. Under projekttiden har samtal inletts med Högskolan i Gävle kring möjligheterna att i andra projekt eller sammanhang genomföra detta.

Som resultatreferens från en part har en relevant vindkraftsprojektör tillfrågats om uppfattningen att projektet påverkat överklagandebehovet. Här framkommer det att det finns ett väldigt svagt samband mellan projektets arbete med bättre förankring hos lokalbefolkningen och antalet överklaganden, mycket på grund av tidsaspekten och få exempel. Däremot anses att projektet har berett vägen för mer konstruktiva samtal med bygderna. Projektledaren har ofta skapat ett förtroende som fungerat som en brygga i samtalen. Kunskap har kunnat förmedlas där annars röda skynken hindrat samtal. Många frågeställningar har också lyfts som inte kommit upp om inte de konstruktiva samtalen kommit till stånd. En slutsats är att företagen själva behöver finnas mer på plats under hela projekttiden för att kunna förstå vad som behövs hela tiden. En annan insikt är att mer kunskap behövs framför allt kring processen för lokalbefolkningen för att onödiga störningar ska kunna undvikas. Allt detta sammantaget kan indirekt leda till färre överklaganden och därmed till kortare processer för tillståndsgodkännande eller avslag.

6.10 (Mål J) En hemsida skapas för att samla och sprida information.

På sidan ska fakta, kontakter, länkar, erbjudanden och kontinuerliga nyheter lanseras kring projektet och vindkraft. Sidan läggs under Hela Sverige ska levas ordinarie hemsida och i och med detta säkras överlevnad och blir enklare att hitta till för huvudmålgruppen. Till detta arbete har även övrigt spridningsarbete knutits.

Möter programmets mål om god kompetens, fakta och aktuell kunskap.

Resultat

Projektets hemsida och erfarenheternas fortlevnad är långsiktigt säkrade då de finns kvar i ett eget avsnitt under projektägarens befintliga hemsida, samt i en till hemsidan kopplad Youtubekanal.

Resultat övrig spridning

I och med den effekt på fysiska möten och spridning som Covid -19 restriktionerna har haft växlade projektet om till att använda fler informationskanaler och andra sätt att nå ut.

Fortlöpande information har gått ut till medlemmar såsom erbjudande om besök och stöd och till prenumeranter via medlemstidningen XINGEN som utkommer 4 ggr /år. Stora delar av nr 4 2022 hade temat energi och vindkraft och omfattande rapportering från IMM projektets vindkraftskonferens samma höst.

Projektet har varit drivande i det interna nätverket "Temagrupp energi och vindbruk" som startats inom Hela Sverige ska leva. Inom detta har IMM projektet presenterats vid ett flertal webinarier samt hållit ett fysiskt seminarium om delaktighet och vindkraft vid Landsbygdsriksdagen i Jönköping 2022.

Ett antal tidningsreportage om projektet har publicerats inom länet.

Vidare spridning av projektets resultat och erfarenheter kommer genom det fortsättningsprojekt finansierat av Vinnovas utlysning Civilsamhällets roll i klimatomställningen som drivs av hela Sverige ska leva X-ing Gävleborg, Länsstyrelsen Gävleborg, Högskolan i Gävle, Ljusdals Kommun och riksorganisationen Hela Sverige ska leva. Projektet heter Förankrad i med och motvind och har startats upp i direkt anslutning till avslutandet av IMM.

Länk till hemsidan: [Hela Sverige](#)

Länk till Youtube: [Vindkraft - HS X-ing Gävleborg - YouTube](#)

Länk till medlemstidningen: [Nr-4-XINGEN-dec-2022.pdf \(helasverige.se\)](#)

7 Bilagor

Bilaga 1: Processmallen metodiken med medskick och exempel.

Bilaga 2: Resultatredovisning

Bilaga 3: Medlemstidningen XINGEN nr 4 2022 med tema Energi och vindkraft.

